

Slušné chování

Zdvořilost, vlídnost, slušnost a vše, co s tím souvisí, jsou mladšími sestrami jiných, větších ctností. Rodina je prostředí, kde se těmto ctnostem dá nejlépe naučit, bez ohledu na věk.

16.10.2017

Uvážíme-li, jak se slušné chování s postupem doby vyvíjí a místo od místa mění, snadno bychom mohli dojít k závěru, že se jedná o čistě konvenční záležitost, kterou lze měnit nebo po libosti překračovat.

A přece se zdá, že to podstatné ve výrazech zdvořilosti přetrvává. Všichni jsme slyšeli věty typu: „Na jeho chování je vidět, že je z dobré rodiny,“ nebo: „To je slušně vychované dítě!“ A pokud se týkaly nás, pravděpodobně jsme se cítili polichoceni.

Lidské ctnosti, které jsou základem ctností nadpřirozených, tvoří podklad zvyků a obyčejů národů, to, čím se zpravidla rozumí slušnost a dobré vychování.

Asi nelze říci, že by vlídnost – vlastnost toho, kdo je milý v jednání – byla tou nejdůležitější ctností. Vytváří však pocit empatie, srdečnosti, pochopení, které lze těžko vysvětlit nebo nahradit jiným způsobem.

Slušnost nám ukazuje cosi, bez čeho nelze ve společnosti žít, učí nás být humánními, civilizovanými lidmi. Zdvořilost, vlídnost, slušnost a vše, co

s tím souvisí, jsou *mladšími sestrami* jiných, větších ctností. Jejich ojedinelost spočívá v tom, že bez nich by bylo vzájemné soužití nepříjemné. Ba co víc, hrubý a nezdvořilý člověk může být v praxi stěží laskavý.

Hledět na Ježíše

V životě se nám mohlo někdy stát, že nás poté, co jsme se nezachovali nebo nejednali příliš dobře, napadlo: „Co si o mně budou myslet? Proč jsem to udělal?“ nebo: „Udělal jsem si ostudu.“

Evangelium nám zanechalo stránku popisující dva protichůdné přístupy, přístup „konformisty“ tehdejší doby a přístup hříšnice.[1] Farizej Šimon uspořádal hostinu odpovídající úrovni hosta, který je považován za proroka. Nepochybně promyslel, jak rozsadit hosty kolem stolu, jak bude probíhat obsluha, jaké jídlo se bude podávat a jaká témata ke konverzaci by rád Mistru navrhl. Musel na

vlivnou společnost a na hlavního hosta udělat dobrý dojem. Zapomněl však na některé detaily, které Pán postrádal.

Vidíš tuto ženu? Vešel jsem do tvého domu. Vodu na umytí nohou jsi mi nedal, ona však mi nohy skropila slzami a utřela svými vlasy. Nepochyboval jsem tě *na pozdrav*, ona však od té chvíle, co jsem vešel, mi nepřestávala líbat nohy. Nepomazals mi olejem hlavu, ona však mi *drahocenným* olejem pomazala nohy^[2].

Na první pohled se může zdát, že jde o bezvýznamné maličkosti. Avšak Ježíš, dokonalý Bůh a dokonalý člověk, si tohoto nedostatku všimne. Svatý Josemaría, který hluboce rozjímal o vtělení Božího Syna, které se projevuje také v gestech, jež nezamilovanému oku můžou uniknout, k této pasáži (evangelia) říká: Ježíš Kristus ***přináší spásu, ale***

nenarušuje přirozené lidské chování, a učíme se od něho, že chovat se špatně k člověku, Božímu tvoru, stvořenému k obrazu Božímu a podle jeho podoby, není vůbec křesťanské (srov. Gen 1, 26).
[3]

Nalézáme zde poučení pro toho, kdo chce posvěcovat rozličné cesty světa a na nich i sám sebe. Tím spíše, že sama lidská přirozenost se svými dispozicemi a schopnostmi byla Pánem pozvednuta.

Všechno, jakkoli malé nebo bezvýznamné se to může zdát, může být přivedeno k Bohu: **At' jíte, at' pijete nebo cokoli jiného děláte, všecko dělejte k Boží oslavě.****[4]**

Všechny poctivé činnosti už byly vykoupěny, takže mohou být všechny, jsou-li vykonávány ve spojení s Ním, spoluvykupitelské.

Ctnosti jsou osobní, jsou spojené s konkrétní osobou; je však nasnadě,

že člověk není „izolovaným kusem“. Žijeme ve vztahu ke světu, v soužití s ostatními lidmi: jsme nezávislí a zároveň závisíme na druhých.

Všichni si pomáháme, nebo si škodíme. Všichni jsme články téhož řetězu[5].

Ctnosti mají také společenskou povahu. Neslouží osobnímu vyniknutí, nemají živit sobectví, ale jsou určené pro ostatní. Proč je nám s jedněmi tak dobře a s jinými možná méně? Možná proto, že tamten nám naslouchá, vidíme, že nás chápe, nedává najevo spěch, vyzařuje klid, nevnučuje svůj názor, respektuje nás, je diskrétní a zbytečně se nevyptává.

Kdo umí s druhými žít, umí s nimi vycházet, sdílet se, nabídnout pomoc, přijímat druhé, předávat pokoj, je na cestě stát se doopravdy ctnostným. Ježíš nás učí, že bez některých vlastností je pokojné soužití

narušeno. Snad nejlepším způsobem projevování je ohleduplnost. A tzv. ctnosti *mezilidských vztahů* jsou předpokladem a nosníkem, do nějž lze zasadit klenot lásky.

Ctnosti u stolu

To, že otec i matka pracují mimo domov, je velmi časté a rozšiřuje se to do stále více vrstev společnosti. Pro udržení domácího rozpočtu je zapotřebí obou platů. Kvůli pracovní době a vzdálenostem bývá často značně obtížné, aby se rodina sešla celá, zvláště ve velkých městech. Ještě štěstí – pomyslí si mnohé matky –, že děti mohou obědovat ve škole!

Ne, že by dříve – když bylo společné rodinné stolování jednodušší – byla tato setkání kdovíjak slavná: děti se někdy hádaly nebo odmítaly jíst, co dostaly na talíř, a rodiče je hubovali... Víceméně jako dnes: situace se v podstatě příliš nezměnila. Avšak dnes, stejně jako v

minulosti jde o to využít příležitosti, které nám život nabízí, a učit se proměňovat překážky v příležitosti k formaci.

Kolikrát jen nás napadlo např. proměnit každodenní večere nebo víkendové obědy v rodinná setkání? Již existují studie, v nichž chlapci a děvčata uvádí „společné rodinné stolování“ jako činnost, která je pro ně nejdůležitější.

Být s lidmi, kteří nás mají rádi, sdílet se s nimi, mít u nich pochopení, je způsob, jak se zapojovat do společnosti a učit se dávat ostatním. Zlepšuje to vztahy mezi členy rodiny a poskytuje rodičům neformální chvíle, při kterých mohou lépe poznat své děti a předcházet případným problémům.

Bodů výchovy, na které je třeba se zaměřit, je mnoho: „Děkuji ti moc, že dojdeš pro sůl.“ „Umyl sis ruce, než sis sednul ke stolu?“ „Sedni si rovně a

nedávej si při jídle nohu přes nohu.“
„Můžeš bratrovi pomoci prostřít stůl
(nebo z něj sklidit).“ „Chléb se
nevyhazuje.“ „Drž tu vidličku
správně.“ „Nakrájej si maso na malé
kousky a nemluv s plnou pusou.“ „Jí
se nejen ústy a žaludkem, ale i očima,
a dojídá se všechno, co je na talíři, ať
nám to chutná, nebo ne.“ „Polévku k
ústům, ne ústa k talíři.“ „Otři si ústa,
než se napiješ, a nesrkej.“ „Když
piješ, neopírej se lokty o stůl.“

Některé pokyny se různí podle místa,
jiné – a těch je hodně – jsou
všeobecnější. Mohou znít negativně –
a také není třeba říkat je všechny a
neustále –, ale v pozitivním smyslu
vypovídají o tom, že máme brát na
druhé ohled; jsou to drobnosti, na
kterých je vidět dobré vychování,
zdvořilost, čistotnost; jsou to příklady
požadavků, jejichž opomíjení může
vadit.

Při jídle se lze naučit základním věcem, např. kolik si mohu nandat na talíř s ohledem na ostatní strávníky, nejíst mimo dobu, kdy se podává jídlo, a tak si více vážit toho, co dostanu. Společné jídlo není jen společenským úkonem, v tom nejušlechtilejším a nejstriktnějším smyslu slova je rovněž kulturou.

Mnoho autorů uvádí, že kultura je spojena s kultem. Vzdávat Bohu patřičný kult je součástí lidské přirozenosti a také se stává kulturou v podobě ritů a institucí. Jak nádherný je způsob vzdávání chvály Pánu, když je ritus jídla uveden modlitbou, když prosíme o Boží požehnání pro rodinu a dary, které se chystáme přijmout, když jsme vděční Pánu za chléb, který nám každý den dává, a modlíme se za toho, kdo ho připravil, a za ty, kteří strádají.

Modlitba před jídlem je zvyk, který nám pomáhá uvědomit si, že Bůh je neustále vedle nás, že mu máme děkovat za vše, co dostáváme, a že v každodenním soužití máme brát ohled na druhé.

Dbát na slušné chování

U stolu a při rodinných sešlostech se děti připravují na život ve společnosti. Je stále zjevnější, že heslo „vše je dobré“ neodpovídá realitě. Člověk, kterého obtěžuje jakákoliv maličkost nebo o všem diskutuje, bývá problematickým kolegou v práci.

Ten, kdo se neumí dobře chovat na veřejnosti, ukazuje, že si sebe i ostatních málo váží, a na první pohled nevzbuzuje příliš důvěry. Umět se správně vyjadřovat, vstupovat do rozhovoru nebo čekat, dbát na eleganci v oblékání a v chování, to vše patří ke společenskému životu.

Spíše než móda, nám od nevkusu pomůže styl. Styl a úroveň se vyznačuje více střídmostí a vyvážeností, schopností sladit extrémy a rozdíly než sledováním módy.

Styl tvoří součást naší osobnosti. Je např. důležité naučit se vhodně oblékat podle příležitosti. Vybrané způsoby nespočívají ani tak v drahém a značkovém šatníku, jako v čistém a vyžehleném oblečení.

A to se děti učí doma, když vidí u svých rodičů vytríbenost a jemnocit. Není to samé zúčastnit se slavnostní večeře, jako být s přáteli nebo s rodinnou; není to samé chodit po domě jen tak v pyžamu, když vstaneme, jako si na sebe vzít župan.

Chvilé, kdy je rodina spolu – patří sem i stolování – také umožňují dětem vyprávět své malé příhody ze školy a rodičům promluvit si s dětmi a probrat s nimi jejich chování. Tyto

chvíle jsou příležitostí k sladění zálib, k nadchnutí se pro výlet do hor nebo pro historii nebo k zasvěcení dětí do fascinujícího vypravěčského umění.

Můžeme plánovat výlety do přírody a za kulturou a rozvíjet postupně rodinnou a náboženskou nebo vlasteneckou a kulturní tradici. Děti se naučí nezvyšovat hlas a nekřičet, a hlavně se cvičí v naslouchání a zvykají si nepřerušovat nit rozhovorů a nevnucovat svůj názor ani si nevynucovat, co chtějí.

V rodině o sebe dbáme formou drobností. Nechodíme špatně oblečení a chováme se u jídla slušně. Zvláště matky pamatují na oblíbené jídlo toho, kdo něco slaví. U jídla jeden druhému podá, co potřebuje a navzájem si poslouží. Říká se: *děkuji*, protože vděčnost podporuje vzájemnou pohodu, a pohoda radost a úsměv.

Po dobrém rodinném obědě jsme spokojenější: nemáme jen živočišnou radost zdravého zvířete,[6] ale i radost z toho, že jsme se s ostatními podělili o něco ze sebe, morálně a osobně jsme byli obohaceni.

Chování, o kterém jsme zde hovořili, pomáhá formovat naši duši. Obracet se k Bohu a k ostatním. Zralý člověk stojí pevně zakotven v realitě, a proto je spokojený s tím, co má, a opravdově se z toho raduje. Naučil se respektovat druhé, být pánem své duše a svého těla. Chová se přirozeně, rozvázně a ukázně. S důvěrou vytrvá v přátelství, v práci, v dosažení cílů, které si stanovil, protože umí více dávat nežli přijímat. Naučil se být velkorysý a každé ráno vychází jako slunce – **exultavit ut gigas ad currendam viam** – jako rek, když se do běhu dává,[7] v blahodárném rozpoložení, které zušlechťuje vše, čeho se dotkne.

J. M. Martín

(2012)

[1] Srov. *Lk* 7, 36 a násl.

[2] *Lk* 7, 44–46.

[3] Svatý Josemaría, *Boží přátelé*, č. 73.

[4] *1 Kor* 10, 31.

[5] Svatý Josemaría, *Boží přátelé*, č. 76.

[6] Srov. Svatý Josemaría, *Cesta*, č. 659.

[7] *Ž* 19, 6.

pdf | dokument generován automaticky
z [https://opusdei.org/cs-cz/article/slusne-
chovani/](https://opusdei.org/cs-cz/article/slusne-
chovani/) (04.04.2025)